

MIKOTOKSINI

Marija Horvat dipl.ing, univ.spec.

marija.horvat@koestlin.hr

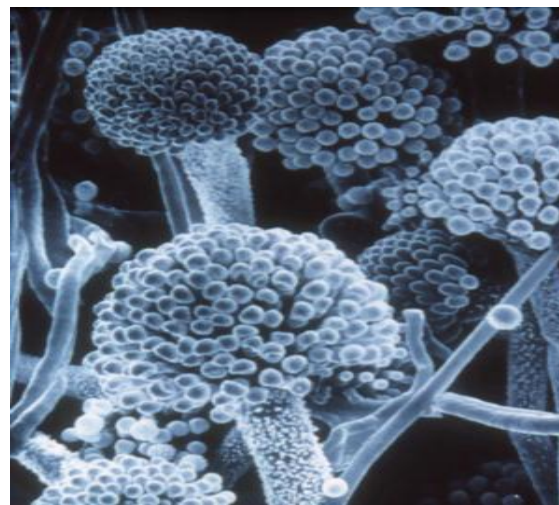
MIKOTOKSINI

- mikotoksini (mykes- grč.gljiva; toxicon-grč. otrov) su biološki aktivni sekundarni produkti plijesni
- provlače se kroz cijeli lanac od poljoprivrednih kultura preko životinja i njihovih proizvoda, pa do čovjeka - "od polja do stola"
- mikotoksini mogu ući u prehrambeni lanac čovjeka i životinja izravnom ili neizravnom kontaminacijom
- u izravnoj je kontaminaciji prehrambeni materijal osnova za rast toksikogene plijesni, a neizravna kontaminacija javlja se kada su dodaci namirnicama kontaminirani mikotoksinima

MIKOTOKSINI

- zbog svoje povezanosti s velikim brojem mikotoksikoza na istaknutom su mjestu tri roda plijesni:
 - *Aspergillus*
 - *Penicillium*
 - *Fusarium*

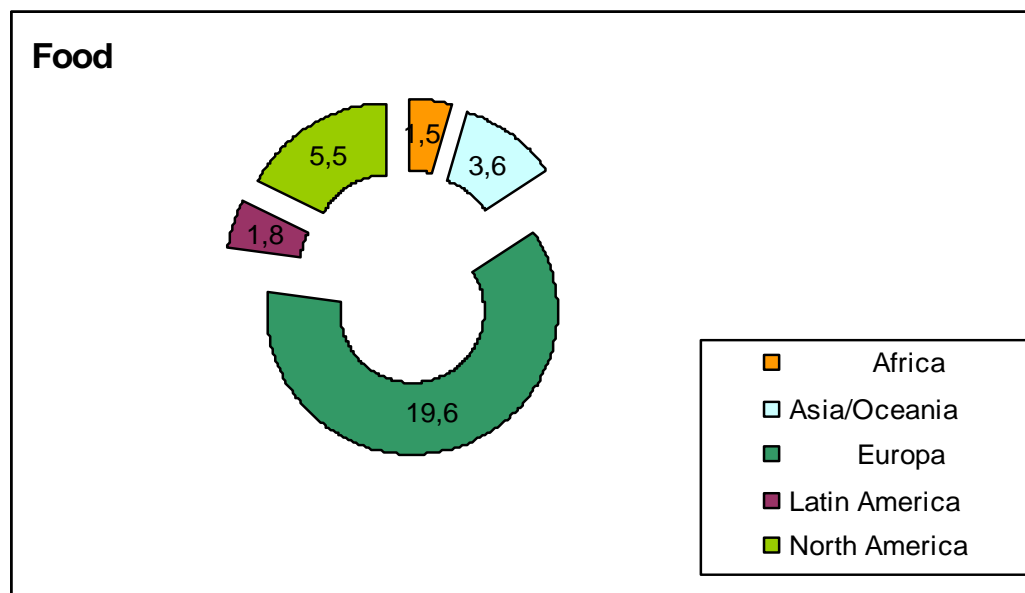

MIKOTOKSINI

- njihova biosinteza ovisi o vrsti toksikotvorne plijesni, o klimatskim i okolišnim uvjetima, fizikalno-kemijskim faktorima
- danas je identificirano više od 400 različitih mikotoksina
- najznačajniji po svom toksičnom i karcinogenom djelovanju jesu:
 - aflatoksini (B1, B2, G1, G2),
 - okratoksini (A, B, C, α , β),
 - zearalenon
 - fumonizini (B1, B2, B3, B4),
 - trihoteceni (DAS, T-2, deoksinivalenol i dr.)
 - patulin

MIKOTOKSINI

U 2003. godini približno je 99 zemalja imalo propise za mikotoksine u hrani i/ili hrani za životinje, što je oko 30% više nego do 1995. godine.

Prosječan broj propisa za mikotoksine na raznim kontinentima u 2003. god u hrani i prehrambenim proizvodima (FAO, 2004)

MIKOTOKSINI

- EC 1881/2006 - Najveća dopuštena količina kontaminanata u hrani (izmjene i dopune: 629/2008; 105/2010; 165/2010; 420/2011; 1258/2011; 1259/2011; 594/2012)

Tablica: RASFF izvještaj za mikotoksine u hrani i hrani za životinje

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Aflatoxins	762	839	946	801	705	902	638	649	585	484
DON					10	4	3	2	11	4
Fumonisins	15	14	2	15	9	2	1	3	4	4
Ochratoxin A	26	27	42	54	30	20	27	34	35	32
Patulin			6	7		3				
Zearlenone				1	6	2				4
Total mycotoxins	803	880	996	878	760	933	669	688	635	525

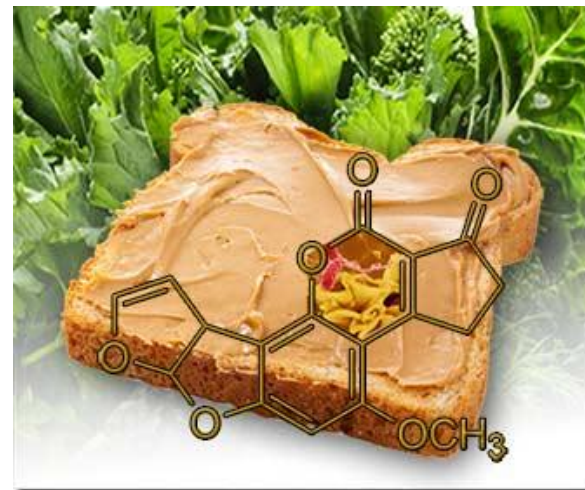
MIKOTOKSINI

Tablica: RASFF izvještaj za mikotoksine u određenim grupama proizvoda za 2012.god

Category	Aflatoxins	DON	Fumonisin	Ochratoxin A	Zearalenone
Cereals and Bakery Products	17	4	4	6	3
Confectionery	7				
Feed	79				
Fruit and Vegetables	137			19	1
Herbs and Spices	33			4	
Milk and Milk Products	5				
Nuts, Nut Products and Seeds	204				
Prepared Dishes and Snacks	2			2	
Total	484	4	4	31	4

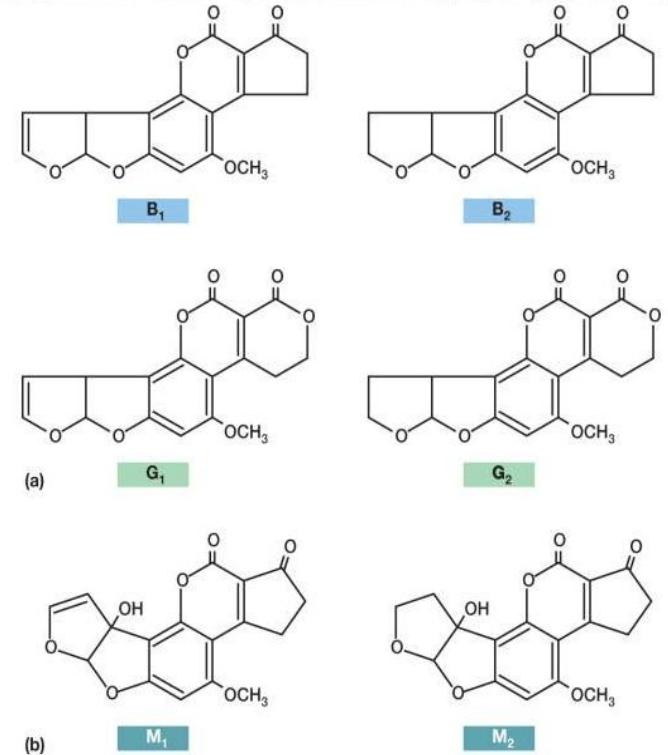
AFLATOKSINI

- smjese kemijski srodnih spojeva;
derivati difurokumarina
- uz *Aspergillus flavus* (B1, B2)
sintetiziraju ga:
 - A. parasiticus* (B1, B2, G1, G2)
 - A. nomius*
 - A. niger*

AFLATOKSINI

- AF svrstani su prema opadajućoj karcinogenosti:
AFB₁ AF G₁ AFM₁ AFB₂
- AFB₂ i AFG₂ su dihidroderivati roditeljskih molekula AFB₁ i AFG₁
- -AFM₁ i AFM₂ su dihidroderivati roditeljskih molekula AFB₁ i AFB₂, to su produkti biološke pretvorbe AFB₁ i B₂ u mliječnim žlijezdama sisavaca hranjenih krmom koja je sadržavala AF-B skupine

Strukturne formule aflatoksina

AFLATOKSINI

- spojevi bez boje, okusa i mirisa, kemijski su stabilni i otporni na razgradnju tijekom normalnog procesa kuhanja hrane
- razgrađuju se pri visokim temperaturama koje se kreću između 237° C (G1) i 299° C (M1)
- dobro su topljivi u vodi, etanolu, metanolu i dimetilsulfoksidu, veoma se dobro otapaju u kloroformu, dok su u petroleteru netopljivi
- vidljivi su u UV–spektru pri valnoj duljini od 365 nm
- najveći rizik za razvoj aflatoksina je vrijeme ekstremnih suša (stres biljke, T=25-37° C, relativna vlažnost 80-90%, oštećena zrna insektima)

AFLATOKSINI

- Bitni faktori za prevenciju aflatoksina su:
 - ✓ izbor zdravog sjemena
 - ✓ rotacija usjeva
 - ✓ pravilno navodnjavanje
 - ✓ pravilna žetva, sušenje te pohrana u odgovarajućim kontroliranim uvjetima (vlaga manja od 10%)
 - ✓ održavanje čistoće opreme
 - ✓ primjena inhibitora plijesni

HVALA NA PAŽNJI

